

GT ROVERS

Nederland
★ **bevrijd** ★

Karakter Uitgevers B.V.

Voorwoord	7
-----------	---

TIJDENS DE OORLOG

Capitulatie Nederland	9
De Jodenster	12
Joodse werkkampen	17
Het Englandspiel	20
Radio Oranje	25
Verzetskranten	28
Vrouwen in het verzet	32
De bankier van het verzet	36
Het Oranjehotel	41
Dagelijks leven	45
Voetbal tijdens de oorlog	48
Winterhulp	53
De Hongerwinter	56
Operatie Manna en Chowhound	60
De Elfstedentocht	65
Koloniën in 'de West'	68

NEDERLANDS-INDIË

Japan valt Nederlands-Indië binnen	71
De doofpotaffaire van de Van Imhoff	74
Jappenkampen	79
Troostmeisjes	82
De Birma-Siamspoorlijn	87
Het verzet in Nederlands-Indië	90
Het leven buiten de kampen	95
Capitulatie Japan	99
Bevrijding Nederlands-Indië	103
De Bersiappperiode	106
Hereniging en terugkeer naar Nederland	111
De dekolonisatieoorlog	114
De demobilisatie van Molukse KNIL-militairen	118

NA DE OORLOG

Capitulatie Duitsland	120
Trees heeft een Canadees	125
Bijltjesdag	129
Kind van 'foute' ouders	133
Terugkeer uit de kampen	137
Vergeten bombardementen	141
Woningnood	144
Biscuitje van Drees	148
Het tientje van Lieftinck	152
Snoepje van de week	157
Bleekneusjes	161
Dreestekkers	164
Onderscheidingen	168
Processen van Neurenberg	173
Emigratie naar overzeese landen	176
Het normale leven weer oppakken	181

Nawoord	184
---------	-----

Biscuitje van Drees

Twee jaar na de capitulatie van nazi-Duitsland lag West-Europa nog voor een groot deel in puin. Hoewel er hard gewerkt werd aan de wederopbouw, leefden miljoenen mensen in armoede en kampte men met voedseltekorten. Door de extreem koude winter in 1946-1947 moest er op grote schaal steenkool geïmporteerd worden. De verzengend hete zomer van 1947 zorgde voor een mislukte graanoogst, zodat ook dat geïmporteerd moest worden. De ellende was dat veel landen een ernstig tekort aan Amerikaanse dollars hadden waarmee deze belangrijke importen betaald moesten worden. Ze dreigden dan ook in een onoplosbare crisis te raken. Door alle misère was het communisme flink in opkomst. In Polen en Hongarije was de macht zelfs al door de communisten overgenomen. Amerika vreesde voor een communistische invloed of zelfs een regelrechte overheersing in de uitgeputte landen binnen Europa. Om dit te voorkomen zat er voor Amerika niets anders op dan West-Europa economische hulp te bieden.

Moskou deed niet mee

Het voorstel voor het European Recovery Program, beter bekend als het Marshallplan, werd bedacht door generaal George C. Marshall (1880-1959), destijds Amerikaans minister van Buitenlandse Zaken in de regering van Harry Truman. Tijdens een toespraak aan de Harvard-universiteit in Massachusetts, op 5 juni 1947, sprak hij over de crisis in West-Europa. Marshall stelde dat er een grootscheepse hersteloperatie op gang gebracht moest worden die Amerika zou financieren. Alleen moesten de landen wel zelf een plan maken voor de besteding van het geld en goederen. Hij impliceerde hiermee dat Amerika er tevens gezonde handelspartners bij zou krijgen. Tevens benadrukte hij dat als Duitsland niet bij het herstelplan zou worden betrokken de wederopbouw in Europa onmogelijk was.

Veel Europese landen reageerden enthousiast, maar Moskou zag een samenwerking niet zitten. Stalin wilde wel financiële hulp van Amerika, maar zonder de bemoeienis van anderen. In juli 1947 kwamen vertegenwoordigers van zestien Europese landen samen in Parijs om een hulpprogramma op te stellen. Spanje, dat onder Franco formeel neutraal was gebleven, en de Sovjet-Unie waren hiervoor niet uitgenodigd. Diverse Oost-Europese landen wilden wel komen, maar hadden onder druk van Stalin toch afgehaakt.

*Nederland ZAL
er bovenop komen!*

HELP HET MARSHALL-PLAN SLAGEN MET HARD WERKEN EN SOBER LEVEN

© Nationaal Archief/Collectie Spaarnestad

© Nationaal Archief/Collectie Spaarnestad/Jan de Jong

Op de koffie

Van 1948 tot 1952 kreeg Nederland voor ongeveer één miljard Amerikaanse dollars aan hulp. Een klein deel van dit astronomische bedrag werd verstrekt in de vorm van leningen, het grootste deel bestond uit schenkingen. De mare gaat dat een Amerikaanse delegatie bij toenmalig minister-president Willem Drees thuis was uitgenodigd, waarbij mevrouw Drees hun een eenvoudig mariakaakje bij de koffie zou hebben gepresenteerd. De Amerikanen zouden later gezegd hebben: 'Aan een land waarvan de minister-president zo woont en leeft, is ons geld goed besteed.' Zowel historici als de erven van Drees hebben aangegeven dat er nooit Amerikanen bij Drees thuis zijn geweest waardoor de anekdote naar het land der fabelen kan worden verwezen.

Nederland besteedde het grootste deel van het geld in de beginjaren aan het importeren van graan. Er werd ook flink geïnvesteerd in projecten als de Velsertunnel en een deel van de Deltawerken. KLM kon zijn vloot oplappen en uitbreiden en Fokker importeerde vliegtuigonderdelen. In Arnhem en Rotterdam werden wegen, havens, bruggen, spoorwegen en fabrieken weer opgebouwd. Over de drooglegging van Walcheren, waar de geallieerden de dijken hadden gebombardeerd, werd zelfs een speciale campagne bedacht voor de Amerikaanse pers. Door middel van radiospotjes, brochures en krantenartikelen werd de Amerikaanse burgers, die 85 dollar extra belasting per jaar moesten bijdragen voor het Marshallplan, getoond dat hun zuurverdiende geld goed besteed werd.

Overigens werd de geldstroom naar Nederland tot tweemaal toe bijna beëindigd: vanwege de bloedige politionele acties in Nederlands-Indië in 1949 en omdat Nederland geen troepen naar Korea wilde sturen tijdens de Koreaanse Oorlog in 1950. Nadat Nederland beide keren bakzeil haalde werd de geldstroom weer veiliggesteld. Het Marshallplan was economisch gezien een groot succes. George Marshall werd hierom in 1948 door het opinieweekblad *Time* uitgeroepen tot 'Man of the Year' en in 1953 kreeg hij de Nobelprijs voor de Vrede. ★